

Úloha regionálního stupně VS a současné krajské zřízení

Doc. PhDr. Jan Šelešovský, CSc.
KVE

OSNOVA PŘEDNÁŠKY

- 1. Regionální stupeň VS
- 2. Krajská samospráva v ČR

■ ÚVOD

Literatura a legislativa

- Cogan, R.: Krajské zřízení, ASPI 2004
- Kadečka, S.: Právo obcí a krajů v ČR, C.H.BECK 2003
- Koudelka, Z.: Průvodce územní samosprávou, Linde 2003
- Peková, J.: Hospodaření a finance územní samosprávy, Management Press 2004
- Provazníková, R.: Financování měst, obcí a regionů, Grada 2007

Literatura a legislativa

- Zákon č. 001/1993 Sb., Ústava České republiky
- Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích
- Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů
- Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosu některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní)
- Evropská charta regionální samosprávy

Terminologická poznámka

- Termín či kategorie region se pojímá různě.
- Regionem budeme v přednášce chápat kraj, resp. krajskou samosprávu případně ekvivalentní pojem v některých evropských zemích.
- V zákoně č. 248/2001 Sb., o podpoře regionálního rozvoje se za region považuje: územní celek vymezený pomocí administrativních hranic krajů, okresů, správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem, správních obvodů obcí s rozšířenou působností, obcí nebo sdružení obcí, jehož rozvoj je podporován podle tohoto zákona. Ale také tzv. region soudržnosti (NUTS 2).

Terminologická poznámka

- Regionální a krajská politika jsou různé pojmy.
- Regionální politika je zaměřena např. na zmiřování disparit, formuluje ji především stát (případně EU) a podílí se na její realizaci stát (správní úřady), kraj, obce III., II., I., případně další subjekty.
- Krajská politika představuje soubor veřejných politik krajské samosprávy, je formulována krajskými orgány (např. Programové prohlášení Rady kraje po volbách, Program rozvoje kraje apod.)

■ 1. Regionální stupeň VS

Vznik regionální samosprávy

- Vzniká na základě historického, sociálního, ekonomického, územního a politického vývoje (prvek demokratického vývoje společnosti a decentralizace).
- Představuje **střední článek** veřejné správy mezi státem a obcí.
- Na rozdíl od přirozeného vzniku municipalit se o regionální samosprávě někdy hovoří, že vznikla „**uměle**“.
- Naopak někteří odborníci akcentují jako současný trend regionalizaci (tzv. **Evropa regionů**).

Regionální samospráva

- Územní celek geograficky ohraničený.
- Společenství občanů.
- Samospráva veřejných záležitostí.
- Soustava orgánů, jimiž jedná a uskutečňuje svou vůli.
- Legislativní a politické (volby) předpoklady existence (právní subjektivita).
- Ekonomické předpoklady (vlastní majetek, rozpočet, hospodaření).

Role regionální samosprávy

- Regionální úroveň územní samosprávy je **reprezentantem občanů**, kteří na území regionu žijí, podnikají a využívají služeb veřejného sektoru.
- Zastupuje zájmy všech obcí a měst v regionu vůči státu.
- Současně často zastupuje zájmy státu na území svého regionu v rámci **přenesené působnosti**.

Funkce regionální samosprávy

- **Sociální** – sociální péče a služby, redistribuční charakter.
- **Ekonomická** – zabezpečení veřejných statků, ovlivňování sociálně ekonomického rozvoje svého území.
- **Územně technická** – optimální využití daného území na základě územního plánu k různým aktivitám.

Regionální samospráva

- Po II. SV probíhá proces decentralizace veřejné správy (a proces fiskální decentralizace). V USA vznik teorie „fiskálního federalismu“.
- Rada Evropy a EU podporuje regionální (střední) stupeň veřejné správy. Koresponduje to i s principem subsidiarity.
- V některých členských státech EU je střední článek reprezentován federativními republikami či zeměmi.

Evropská charta regionální samosprávy

- Návrh byl předložen v roce 1997 Kongresem místních a regionálních samospráv, narozdíl od Evropské charty místní samosprávy figuruje pouze ve formě návrhu mezinárodní úmluvy (členské státy nemusí tento dokument implementovat do své legislativy).
- V čem je příčina skutečnosti, že Evropská charta místní samosprávy je „povinná“ a Evropská ch. r. s. je pouze doporučující?

Evropská charta regionální samosprávy

- princip subsidiarity,
- princip solidarity, vzájemné loajality regionů,
- požadavek participace regionální samosprávy na řízení celostátních záležitostí,
- potřebu účasti regionálních samospráv v evropské politice,
- právní ochranu,

Evropská charta regionální samosprávy

- statutární a organizační autonomii,
- právo na různorodé a flexibilní finanční zdroje, přiměřenou finanční autonomii,
- princip finanční solidarity,
- zásady finančního vyrovnávání na různých úrovních v rámci rozpočtové soustavy,
- právo na vlastnictví majetku,
- právo na spolupráci regionů,
- právo na svou specifickou regionální politiku.

■ 2. Krajská samospráva v ČR

Krajská samospráva v ČR

- Vzniká opožděně ústavním zákonem **č. 347/1997 Sb.**, o vytvoření vyšších územně samosprávných celků.
- Nově vzniklé kraje se liší od původních krajů podle zákona **č. 36/1960 Sb.**, o územním členění státu.
- Volby do krajských zastupitelstev – 2000
- Reálný vznik KÚ v roce 2001 (zpočátku financovány dotacemi ze státního rozpočtu)



Kraje a regiony soudržnosti

Kraje (vyšší územně správní celky)	14
Správní kraje (původní kraje)	8
NUTS 2 (regiony soudržnosti)	8

POSTAVENÍ KRAJE A JEHO ORGÁNŮ

- Je územním společenstvím občanů, které má právo na samosprávu.
- Je **veřejnoprávní korporací**, která má vlastní majetek a vlastní příjmy a hospodaří za podle **vlastního rozpočtu**. Kraj vystupuje v právních vztazích svým jménem.
- Je samostatně spravován **zastupitelstvem kraje**, dalšími orgány kraje jsou **rada kraje, hejtman kraje a krajský úřad**. Orgánem kraje je též **zvláštní orgán** kraje zřízený podle zákona.

ORGÁNY KRAJE

- Zastupitelstvo
- Rada kraje
- Hejtman
- Krajský úřad (v čele úřadu je ředitel)
- Zvláštní orgány
- Orgány zastupitelstva = výbory
- Orgány rady = komise

POSTAVENÍ KRAJE A JEHO ORGÁNŮ

- Kraj pečuje o **všestranný rozvoj** svého území a o potřeby svých občanů.
- Spravuje své záležitosti samostatně (**samostatná působnost**). Státní orgány mohou do samostatné působnosti zasahovat, jen vyžaduje-li to ochrana zákona, a jen způsobem, který stanoví zákon. Rozsah samostatné působnosti může být též omezen zákonem.

POSTAVENÍ KRAJE A JEHO ORGÁNŮ

- Státní správu, jejíž výkon byl zákonem svěřen orgánům kraje, vykonávají orgány kraje jako svou **přenesenou působnost**. Kraj je při výkonu státní správy **správním obvodem**. Kraj je povinen zabezpečit výkon přenesené působnosti může být též omezen zákonem.

Příjmy rozpočtu kraje

- a) příjmy z vlastního majetku a majetkových práv,
- b) příjmy z výsledků vlastní hospodářské činnosti,
- c) příjmy z hospodářské činnosti organizace, pokud jsou podle tohoto nebo jiného zákona příjmem rozpočtu kraje, který organizaci zřídil nebo založil,
- d) příjmy ze správní činnosti včetně příjmů z výkonů státní správy, k nimž je kraj pověřen podle zvláštních zákonů, zejména správní poplatky z této činnosti a dále příjmy z vybraných pokut uložených v pravomoci kraje podle tohoto zákona nebo zvláštních zákonů,

Příjmy rozpočtu kraje

- e) výnosy daní nebo podíly na nich podle zvláštního zákona,
- f) dotace ze státního rozpočtu a ze státních fondů,
- g) přijaté peněžité dary a příspěvky,
- h) jiné příjmy, které podle zvláštních zákonů patří do příjmů kraje,
- i) prostředky získané správní činností ostatních orgánů státní správy, např. z jimi ukládaných pokut

Výdaje z rozpočtu kraje

- a) závazky vyplývající pro kraj z plnění povinností uložených zvláštními právními předpisy,
- b) výdaje na činnost orgánů kraje v jeho samostatné působnosti, zejména výdaje spojené s péčí o vlastní majetek a jeho rozvoj,
- c) výdaje spojené s výkonem státní správy, ke které je kraj pověřen zvláštními právními předpisy,
- d) závazky vyplývající pro kraj z uzavřených smluvních vztahů v jeho hospodaření a ze smluvních vztahů vlastních organizací, jestliže k nim přistoupil,

Výdaje z rozpočtu kraje

- f) závazky přijaté v rámci spolupráce s jinými územními celky nebo s dalšími subjekty, včetně příspěvků na společnou činnost,
- g) úhrada úroků z přijatých půjček a úvěrů,
- h) výdaje na emise vlastních dluhopisů a na úhradu výnosů z nich náležejících jejich vlastníkům,
- i) výdaje na podporu subjektů provádějících veřejně prospěšné činnosti a na podporu soukromého podnikání prospěšného pro kraj,
- j) jiné výdaje uskutečněné v rámci působnosti kraje, včetně darů a příspěvků na sociální nebo jiné humanitární účely.

POSTAVENÍ KRAJE A JEHO ORGÁNŮ

- Kraj při výkonu samostatné působnosti a přenesené působnosti chrání **veřejný zájem**.
- Kraj zajišťuje výkon **finanční kontroly** podle rozpočtových pravidel územních rozpočtů a podle zák. o finanční kontrole ve VS (320/2001 Sb.).
- Pokud zvláštní zákon upravuje působnost krajů a nestanoví, že jde o přenesenou působnost, platí, že jde vždy o činnosti patřící do **samostatné působnosti krajů**.

Kraje zřizují a zakládají následující subjekty

- **organizační složky bez právní subjektivity**
- **příspěvkové organizace**
- **veřejné výzkumné instituce**
- **školské právnické osoby**
- **veřejné neziskové organizace**
- **obecně prospěšná společnost**
- **obchodní společnosti (a.s., s.r.o.)**
- **nadace, NF a družstva?**

Příklad Jihomoravský kraj

- JMK zřizuje příspěvkové organizace v oblasti zdravotnictví, sociálních služeb, kultury, dopravy, školství apod.
- JMK je zřizovatelem 243 příspěvkových organizací v oblasti školství a 54 neškolských příspěvkových organizací, tj. celkem 297 příspěvkových organizací.
- Dále je kraj zakladatelem 7 akciových společností v oblasti nemocniční akutní lůžkové péče.

OBČAN KRAJE

- Občanem kraje je fyzická osoba, která je státním občanem České republiky a je přihlášena k trvalému pobytu v některé obci nebo na území vojenského újezdu v územním obvodu kraje.
- Občan kraje, který dosáhl věku 18 let, má právo
 - a) volit a být volen do zastupitelstva,
 - b) vyjadřovat na zasedání zastupitelstva v souladu s jednacím řádem svá stanoviska k projednávaným věcem,
 - c) nahlížet do rozpočtu kraje a do závěrečného účtu kraje, do zprávy o výsledku přezkoumání hospodaření kraje za uplynulý kalendářní rok, do usnesení a zápisů z jednání zastupitelstva, do usnesení rady, výborů zastupitelstva a komisí rady a požívat si z nich výpisy, pokud tomu nebrání jiné zákony,

OBČAN KRAJE

- d) požadovat projednání určité záležitosti v oblasti samostatné působnosti radou nebo zastupitelstvem; je-li žádost podepsána nejméně 1 000 občany kraje, musí být projednána na jejich zasedání nejpozději do 60 dnů, jde-li o působnost zastupitelstva, nejdéle do 90 dnů,
- e) podávat orgánům kraje návrhy, připomínky a podněty; orgány kraje je vyřizují bezodkladně, nejdéle však do 60 dnů, jde-li o působnost zastupitelstva, nejdéle do 90 dnů.

OBČAN KRAJE

- f) vyjadřovat se k návrhu rozpočtu kraje a k závěrečnému účtu kraje za uplynulý kalendářní rok, a to buď písemně, ve lhůtě stanovené jednacím řádem, nebo ústně na zasedání zastupitelstva.
- Uvedená oprávnění má i fyzická osoba, která dosáhla věku 18 let, je **cizím státním občanem** a je přihlášena k trvalému pobytu v některé obci nebo vojenském újezdu v územním obvodu kraje, stanoví-li tak mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána a která byla vyhlášena.
- Oprávnění má i fyzická osoba, která dosáhla věku 18 let a vlastní na území kraje **nemovitost** (kromě voleb).

Obecně závazné vyhlášky kraje

- Obecně závaznou vyhláškou kraje vydanou zastupitelstvem v mezích jeho samostatné působnosti lze ukládat povinnosti fyzickým a právnickým osobám, jen stanoví-li tak zákon.
- Musí být v **souladu** se zákony.
- Nabývá **platnosti** dnem vyhlášení ve Věstníku právních předpisů kraje (den rozeslání).
- Kraj zašle obecně závaznou vyhlášku kraje neprodleně po dni jejího vyhlášení ministerstvu.

Obecně závazné vyhlášky kraje

- Nabývá **účinnosti** patnáctým dnem po vyhlášení ve Věstníku, pokud v něm není stanoven pozdější počátek účinnosti.
- Vyžaduje-li to naléhavý obecný zájem, lze **výjimečně** stanovit dřívější počátek účinnosti právního předpisu kraje, nejdříve však dnem vyhlášení. Dřívější počátek účinnosti musí být v právním předpise kraje uveden. V těchto případech se právní předpis kraje zveřejní též na úřední desce krajského úřadu, na úředních deskách obecních úřadů obcí, kterých se dotýká, a v hromadných informačních prostředcích.

Nařízení kraje

- Na základě a v mezích zákona **rada** vydává právní předpisy v přenesené působnosti, je-li k tomu kraj zákonem zmocněn; tyto právní předpisy se nazývají nařízení kraje.
- Musí být v **souladu** se zákony a právními předpisy vydanými vládou a ústředními správními úřady.
- Nabývá **platnosti** dnem vyhlášení ve Věstníku právních předpisů kraje (den rozeslání).

Nařízení kraje

- Kraj zašle nařízení kraje neprodleně po dni jeho vyhlášení věcně příslušnému ministerstvu nebo jinému ústřednímu správnímu úřadu.
- Nabývá **účinnosti** patnáctým dnem po vyhlášení ve Věstníku, pokud v něm není stanoven pozdější počátek účinnosti.

Nařízení kraje

- Vyžaduje-li to naléhavý obecný zájem, lze **výjimečně** stanovit dřívější počátek účinnosti právního předpisu kraje, nejdříve však dnem vyhlášení. Dřívější počátek účinnosti musí být v právním předpise kraje uveden. V těchto případech se právní předpis kraje zveřejní též na úřední desce krajského úřadu, na úředních deskách obecních úřadů obcí, kterých se dotýká, a v hromadných informačních prostředcích.

Zastupitelstvu kraje je vyhrazeno

- a) předkládat návrhy zákonů Poslanecké sněmovně,
- b) předkládat návrhy Ústavnímu soudu na zrušení právních předpisů, má-li za to, že jsou v rozporu se zákonem,
- c) vydávat obecně závazné vyhlášky kraje,
- d) koordinovat rozvoj územního obvodu, schvalovat programy rozvoje územního obvodu kraje podle zvláštních zákonů, zajišťovat jejich realizaci a kontrolovat jejich plnění,
- e) schvalovat koncepce rozvoje cestovního ruchu na území kraje, zajišťovat jejich realizaci a kontrolovat jejich plnění,

Zastupitelstvu kraje je vyhrazeno

- f) volit zástupce kraje do regionálních rad regionů soudržnosti,
- g) stanovit rozsah základní dopravní obslužnosti pro území kraje,
- h) rozhodovat o spolupráci kraje s jinými kraji a o mezinárodní spolupráci,
- i) schvalovat rozpočet kraje a schvalovat závěrečný účet kraje,
- j) zřizovat a rušit příspěvkové organizace a organizační složky kraje; k tomu schvalovat jejich zřizovací listiny,

Zastupitelstvu kraje je vyhrazeno

- k) rozhodovat o založení a rušení právnických osob, schvalovat jejich zakladatelské listiny, společenské smlouvy, základní smlouvy a stanovy, rozhodovat o účasti v již založených právnických osobách,
- l) delegovat zástupce kraje, s výjimkou § 59 odst. 1 písm. j), na valnou hromadu obchodních společností, v nichž má kraj majetkovou účast,
- m) navrhnout zástupce kraje do ostatních orgánů obchodních společností, v nichž má kraj majetkovou účast, a navrhnout jejich odvolání,
- n) volit a odvolávat hejtmana, náměstka (náměstky) hejtmana a další členy rady z řad svých členů a odvolávat je z funkce,

Zastupitelstvu kraje je vyhrazeno

- o) stanovit počet uvolněných členů rady, jakož i funkce, pro které budou členové zastupitelstva uvolněni a od kterého dne,
- p) zřizovat a zrušovat výbory, volit a odvolávat jejich předsedy a členy,
- q) rozhodovat o odměnách neuvolněným členům zastupitelstva a o odměnách podle,
- r) stanovit zásady pro poskytování cestovních náhrad členům zastupitelstva,
- s) rozhodovat o peněžitých plněních spojených s výkonem funkce členů výborů, komisí a zvláštních orgánů fyzickým osobám, které nejsou členy zastupitelstva,
- t) udělovat ceny kraje,
- u) plnit další úkoly stanovené zákonem.

Zastupitelstvu je dále vyhrazeno rozhodování o těchto majetkoprávních úkonech kraje

- a) nabytí a převod nemovitých věcí,
- b) poskytování věcných a peněžitých darů podle zvláštního zákona v hodnotě nad 100 000 Kč jedné fyzické nebo právnické osobě v kalendářním roce,
- c) poskytování dotací občanským sdružením, humanitárním organizacím a jiným právnickým a fyzickým osobám působícím na území kraje v oblasti mládeže, sportu a tělovýchovy, sociálních služeb, podpory rodin, požární ochrany, kultury, vzdělávání a vědy, zdravotnictví, protidrogových aktivit, prevence kriminality a ochrany zvířat a životního prostředí v hodnotě nad 200 000 Kč jedné fyzické nebo právnické osobě v kalendářním roce, nejedná-li se o účelové dotace z prostředků státního rozpočtu,

Zastupitelstvu je dále vyhrazeno rozhodování o těchto majetkoprávních úkonech kraje

- d) poskytování dotací obcím z rozpočtu kraje a kontrola jejich využití,
- e) vzdání se práva a prominutí pohledávky vyšší než 200 000 Kč,
- f) zastavení movitých věcí nebo práv v hodnotě vyšší než 200 000 Kč,
- g) dohody o splátkách s lhůtou splatnosti delší než 18 měsíců,
- h) postoupení pohledávky vyšší než 200 000 Kč,

Zastupitelstvu je dále vyhrazeno rozhodování o těchto majetkoprávních úkonech kraje

- i) uzavření smlouvy o přijetí a poskytnutí úvěru, půjčky, o převzetí ručitého závazku, o přistoupení k závazku a ke smlouvě o sdružení,
- j) zastavení nemovitostí,
- k) emise vlastních obligací,
- l) stanovení majetkové účasti na podnikání jiných právnických osob,
- m) peněžité a nepeněžité vklady do právnických osob.

Výbory zastupitelstva

- Finanční výbor**
- Kontrolní výbor**
- Výbor pro výchovu, vzdělávání a zaměstnanost**
- Výbor pro národnostní menšiny (5 %)**
- Iniciativní a kontrolní orgány zastupitelstva (kromě „povinných“ může zřídit další)**

Radě kraje je vyhrazeno

- a) zabezpečovat hospodaření podle schváleného rozpočtu, provádět rozpočtová opatření v rozsahu svěřeném zastupitelstvem,
- b) stanovit počet zaměstnanců kraje zařazených do krajského úřadu, do zvláštních orgánů kraje a do organizačních složek a objem prostředků na platy těchto zaměstnanců,
- c) na návrh ředitele krajského úřadu jmenovat a odvolávat vedoucí odborů krajského úřadu v souladu se zvláštním zákonem; jmenování nebo odvolání vedoucích odborů bez návrhu ředitele je neplatné,

Radě kraje je vyhrazeno

- d) zřizovat a zrušovat podle potřeby komise rady, jmenovat a odvolávat z funkce jejich předsedy a členy,
- e) ukládat krajskému úřadu úkoly v oblasti samostatné působnosti a kontrolovat jejich plnění,
- f) přezkoumávat opatření přijatá krajským úřadem v samostatné působnosti,
- g) vyřizovat návrhy, připomínky a podněty obcí a právnických osob z územního obvodu kraje,

Radě kraje je vyhrazeno

- h) stanovit pravidla pro přijímání a vyřizování petic a stížností,
- i) vykonávat zakladatelské a zřizovatelské funkce ve vztahu k právnickým osobám, organizačním složkám, které byly zřízeny nebo založeny krajem nebo které byly na kraj převedeny zvláštním zákonem, včetně jmenování a odvolávání jejich ředitelů a stanovení jejich platu a odměn; k tomu pravidelně jedenkrát ročně projednávat zprávu o jejich činnosti, o plnění jejich úkolů, pro které byly založeny nebo zřízeny, a přijímat příslušná opatření k nápravě,

Radě kraje je vyhrazeno

- j) rozhodovat ve věcech kraje jako jediného společníka obchodní společnosti,
- k) vydávat nařízení kraje,
- l) rozhodovat o uzavírání nájemních smluv a smluv o výpůjčce; tuto působnost může rada svěřit příslušnému odboru krajského úřadu zcela nebo z části,
- m) projednávat a řešit návrhy, připomínky a podněty předložené jí členy zastupitelstva nebo komisemi rady,
- n) plnit úkoly stanovené zvláštním právním předpisem.

Rada rozhoduje o těchto majetkoprávních úkonech kraje

- a) o poskytování dotací občanským sdružením, humanitárním organizacím a jiným právnickým a fyzickým osobám působícím v oblasti mládeže, sportu a tělovýchovy, sociálních služeb, podpory rodin, požární ochrany, kultury a vzdělávání, vědy, zdravotnictví, protidrogových aktivit, prevence kriminality a ochrany zvířat a životního prostředí; tyto dotace nesmí převýšit 200 000 Kč jednomu občanskému sdružení, jedné humanitární organizaci nebo jedné právnické nebo fyzické osobě v kalendářním roce,

Rada rozhoduje o těchto majetkoprávních úkonech kraje

- b) o vzdání se práva a prominutí pohledávky nepřevyšující 200 000 Kč,
- c) o zastavení movitých věcí nebo práv v hodnotě nepřevyšující 200 000 Kč,
- d) o uzavírání dohod o splátkách s lhůtou splatnosti nepřevyšující 18 měsíců,
- e) o nabytí a převodu movitých věcí na kraj včetně peněz,
- f) o poskytování věcných a finančních darů do 100 000 Kč v jednotlivých případech.

Komise rady

- Iniciativní a poradní orgány.
- „Nepovinné“, ale všechny kraje v ČR je mají zřízené.

Příklad Komise rady JMK

- Komise finanční a majetková
- Komise pro meziregionální vztahy
- Komise dopravy a územního plánování
- Komise regionálního rozvoje
- Komise sociální
- Komise zdravotní
- Komise životního prostředí
- Komise legislativní
- Komise pro výchovu a vzdělávání
- Komise sportovní
- Komise pro rozvoj zemědělství
- Komise kulturní

Hejtman

- a) spolu s náměstkem hejtmána podepisuje právní předpisy kraje,
- b) po předchozím souhlasu ministra vnitra jmenuje a odvolává ředitele v souladu se zvláštním zákonem; jmenování nebo odvolání ředitele bez předchozího souhlasu ministra vnitra je neplatné,
- c) stanoví podle zvláštního předpisu plat řediteli a ukládá mu úkoly,
- d) na základě zmocnění v zákoně zřizuje pro výkon přenesené působnosti zvláštní orgány,

Hejtman

- e) odpovídá za včasné objednání přezkoumání hospodaření kraje za uplynulý kalendářní rok,
- f) zajišťuje ochranu utajovaných skutečností,
- g) odpovídá za informování občanů o činnosti kraje,
- h) vykonává další úkoly v samostatné nebo přenesené působnosti, pokud jsou mu svěřeny zastupitelstvem, radou nebo tak stanoví zákon,
- i) plní obdobné úkoly jako statutární orgán zaměstnavatele podle zvláštních předpisů vůči uvolněným členům zastupitelstva a řediteli

Zvláštní orgány kraje

- Zřizuje hejtman, ale většinou jsou zřízeny přímo ze zákona.
- Bezpečnostní rada kraje
- Krizový štáb kraje
- Povodňová komise uceleného povodí

Krajský úřad

- a) přezkoumává rozhodnutí vydaná orgány obce v řízení podle zvláštních zákonů, pokud není zákonem tato působnost svěřena zvláštnímu orgánu nebo zákon nestanoví jinak,
- b) ukládá sankce podle zákona,
- c) poskytuje odbornou a metodickou pomoc obcím,
- d) zabezpečuje koordinaci výstavby a provozu informačního systému kompatibilního s informačními systémy veřejné správy,

Krajský úřad

- e) provádí podle zvláštního právního předpisu kontrolu výkonu přenesené působnosti obcí,
- f) zřizuje funkci koordinátora pro romské záležitosti,
- g) vykonává další působnosti svěřené mu zákonem.

Konceptční a programové dokumenty kraje

- Komplexní koncepce:
 - Strategie rozvoje
 - Program rozvoje
- Hlavní sektorové koncepce (obvykle zpracovávají na úrovni odborů)
- Dílčí sektorové koncepce
- Odborné studie - podkladové analýzy pro strategické rozhodování
- Kraj také sestavuje střednědobý rozpočtový výhled (na 2 až 5 let), který by měl být kompatibilní s PRK, případně s dalšími obsahově věcnými programovými dokumenty

Konceptční řízení

- V ČR souběžně běží dva způsoby strategického plánování (v zahraničí často tvoří jeden celek):
- **Strategické dokumenty** – jsou aktivními nástroji (z pohledu času i finančních prostředků)
 - **Územně plánovací dokumenty** – jsou nástroji regulačními („regulace rozhodování v území“)
 - ❖ Tyto přístupy vytváří komplexní pohled na řízení rozvoje. Každý ze zmíněných přístupů má své silné stránky i omezení.
 - ❖ Je třeba usilovat o jejich koordinaci a sblížení v podobě konzistentních cílů bez negací.

Komplexní strategické dokumenty kraje

- ❖ **Strategie rozvoje kraje** je dlouhodobý koncepční dokument, který formuluje přístup kraje k podpoře rozvoje jeho územního obvodu. Stanovuje strategické cíle rozvoje kraje jako celku a jeho funkčních částí, hlavní cesty k jejich dosažení a poskytuje potřebná východiska a základní rámec pro vypracování programu rozvoje kraje a strategických plánů rozvoje měst nebo jiných územních celků kraje.
- ❖ **Program rozvoje kraje** je střednědobým koncepčním. Konkretizuje strategické cíle a rozvojové aktivity ve formě konkrétních opatření a projektů, určuje jejich nositele a stanoví způsob financování a implementace.

Sektorové koncepční dokumenty krajů

- **Strategie i programy** – označení se liší podle jednotlivých sektorů
- Metodické problémy**
- **Provázanost s komplexními koncepčními dokumenty**
 - **Soulad s ostatními sektorovými dokumenty**
 - **Intervaly aktualizace a jejich sladění s komplexními dokumenty - Nadřazenost či podřazenost zakotvených rozhodnutí**
 - **Problematika je stále „otevřená“**
 - **Obtížná spolupráce jednotlivých složek krajského úřadu**

Nejčastější sektorové dokumenty krajů

- Strategie rozvoje hospodářství
- Program rozvoje cestovního ruchu
- Dopravní koncepce
- Plán vodovodů a kanalizací
- Koncepce zdravotnictví
- Koncepce ochrany přírody
- Plán odpadového hospodářství
- Energetická koncepce
- Strategie rozvoje lidských zdrojů
- Strategie udržitelného rozvoje (x)
- a další ...

Pozn. Použita nejběžnější označení bez ohledu na metodickou správnost

Územně plánovací dokumenty kraje

- Pevná opora v zákoně: Od 1.1.2007 „Nový“ stavební zákon č. 183/2006 Sb.
- Zásady územního rozvoje kraje
 - Regulační plány
- (Nyní územní plány vyšších územních celků)
- Tyto dokumenty stanoví základní koncepci udržitelného rozvoje území, ochrany jeho hodnot, jeho plošného a prostorového uspořádání.
 - Od 1.1.2007 nadřazenost ÚPD nad strategickými dokumenty

Subjekty zapojené do tvorby krajských dokumentů
(aktéři)

- Politická reprezentace kraje (schvalovatel)
- Krajský úřad – odbory a oddělení (realizátoři)
- Odborné poradenské struktury kraje – výbory, komise, pracovní skupiny
- Relevantní subjekty kraje – např. hospodářské komory, úřady práce, hygienická stanice, vysoké školy a další
- Veřejnost
- Zpracovatel

Kontrola a dozor úsc

- | | |
|---|--|
| ■ Kontrola | ■ Dozor |
| ■ Předběžně, průběžně, následně | ■ Výhradně následně |
| ■ Předmětem kontroly plnění jiných povinností uložených úsc zákonem | ■ Zákonost aktů úsc |
| ■ Kontrolní orgán uvede porušení v protokolu a odstraňuje sám úsc | ■ Dozorový orgán pozastavuje účinnost aktu a podává návrh na zrušení k soudu |

Dozor úsc

- | | |
|--|---|
| ■ Dozoru podléhají | ■ Dozoru nepodléhají |
| ■ Právní předpisy úsc (obecně závazné vyhlášky a nařízení) | ■ Porušení občanského, obchodního a pracovního práva (rozhodují soudy) |
| ■ Usnesení | ■ Rozhodnutí ve správním řízení |
| ■ Rozhodnutí | ■ Hospodaření úsc (dle z. o fin. kontrole a z. o přezkoumávání a dle z. o obcích a krajích) |
| ■ Jiná opatření úsc | |

Dozor – samostatná působnost

- Dozor nad samostatnou působností obcí (MV ČR)
- Dozor nad samostatnou působností krajů a hl. města Prahy (MV ČR)

Kontrola – samostatná působnost

- Kontrola nad samostatnou působností obcí (MV ČR)
- Kontrola nad samostatnou působností krajů a hl. města Prahy (MV ČR)

Dozor a kontrola – přenesená působnost

- Dozor nad přenesenou působností obcí (KÚ)
- **Kontrola** nad přenesenou působností obcí (KÚ)
- Věcně příslušné správní úřady vykonávají **dozor** i **kontrolu** nad přenesenou působností krajů a hl. města Prahy

■ KONEC